

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Præscriptionibvs. Titvlvs XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

impossibilia, vel libertati ecclesiasticæ obviantia jurare contigerit, ad observanda duntaxat licita, possibilia & non obviantia libertati ecclesiasticæ, jurantium referri debet intentio. Declaramus quoque juramenta sub hujusmodi generalitate qualitercunque & sub qualicunque, a verborum forma præstita vel præstanda, ad licita, possibilia, & libertati ecclesiasticæ non obviantia, tantum extendi: ipsosque jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri.

CAP. II.

Per ecclesiasticum judicem ordinarium loci, compellitur iudex secularis ecclesiasticam censuram, seu canonicam, quod ad provisionem animarum statum est, servare.

Bonifacius VIII.

Licet mulieres, quæ alienationibus dotium & donationum propter nuptias consentiunt non contravenire, proprio juramento firmantes, servare juramentum hujusmodi non videntur dolo præstitum, de jure canonico teneantur: quia tamen quidam iudices seculares contra præfatas alienationes audiunt, quamvis eis constet legitime de hujusmodi juramento. Nos animarum periculis obviare volentes, eosdem iudices ad servandum hoc jus canonicum, per locorum ordinarios censura ecclesiastica decernimus compellendos.

CAP. III.

Electus post sacramentum, ponens vel respondens contraria dicit (nisi ratiōabiliter excusetur) vult perperam à confirmatione repellitur. Idem si hoc fecerit procurator, ipso mandante, vel ratum habente, vel non revocante. d. Ioan. And.

Idem.

Cum in positionibus super electionis tuæ negotio (post juramentum in causa præstitum) à te datis, seu responsionibus, quas ad positiones tui adversarii fecisse dignoscis, reperitur contrarietas manifesta: tibi tanquam perjurio (nisi iusta causa & ratiōabilis te excuset) super ipsa electione perpetuum silentium imponi debebit.

Idem fiet, si (te expresse mandante, vel etiam ex post facto sciente, ac ratum habente, seu non revocante) positiones, aut responsiones hujusmodi contrarias tuo nomine tuus fecerit procurator.

DE EXCEPTIONIBVS.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Sex sunt dista huius decretali. Primo ponit arengam, & ius antiquum, & constitutionis causam. Secundo dicit, quod reus, qui contra aliorum de excommunicatione excepit, ut ipsum repellat ab agendo, debet ipsius excommunicationis speciem, & nomen excommunicatoris exprimere, & eam intra octo dies probare: aliter iudex procedet in causa, & illum in expensis condemnabit. Tertio statuit, quod si iterum obijciatur, & probetur eodem vel alia excommunicatione, actor repellitur: sed que acta sunt, valent. Quarto, quod ultra duas vices hæc exceptio non opponatur, nisi ex causa. Quinto, quod si opponitur post rem iudicatam, impeditur executio, sed sententia nihilominus valet. Sexto dicitur, quod iudex publicè excommunicatus, reo non opponente, ex suo officio debet agendo repellere. Ioan. And.

Innocentius IV. in concilio Lugdun.

a Al. quacunque. b hinc generalis principii confirmatio tribuitur ad illicita, & alia de quibus in text. Alex. consil. 19. volum. 1. & Dec. consil. 172. c vide not. per Rom. sing. 498. in cap. ubi juramentum. & 499. in cap. iusticiæ. per Ioan. And. in cap. cum laicus. de foro competenti. adde Fel. in c. xxi. de iurejur.

Pla a consideratione statuit mater ecclesia, quod maioris excommunicationis exceptio, in quacunque parte iudiciorum opposita, lites differat, & repellat agentes: ut ex hoc magis censura ecclesiastica timeatur, communionis & periculum evitetur, contumacia vitium reprimatur, & excommunicatio (dum à communibus actibus excluduntur) rubore suffusa, ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur: sed hominum succrescente malitia quod provisum est ad remedium, tendit ad noxiam. Dum enim in causis ecclesiasticis frequentius hæc exceptio per malitiam opponitur, contingit interdum differri negotia, & partes fatigari laboribus & expensis: proinde (quia morbus iste quasi communis irreptit) dignum duximus communem adhibere medelam. Si quis igitur excommunicationem opponit, speciem illius, & nomen excommunicatoris exprimat, sciturus eam rem se deferre debere in publicam notionem, quam intra octo dierum spatium (e die in quo proponitur minimè computato) probare valeat apertissimis documentis. Quod si non probaverit, iudex in causa procedere non omittat: ream in expensis, quas actor ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, præhabita taxatione condemnans. Si verò postmodum instantia durante iudicii, & probationis copia succedente, de eadem excommunicatione, vel alia excipiatur iterum, & probetur, actor in sequentibus excludatur, donec meruerit absolutionis gratiam obtinere: iis, quæ præcesserunt nihilominus in suo robore duraturis. Provisio, quod ultra duas vices hæc non opponatur exceptio, præterquam si excommunicatio nova emerit, vel evidens, & prompta probatio supervenerit de antiqua. Sed si post rem iudicatam talis exceptio proponatur, executionem impedit: sed sententia, quæ præcessit non minus robur debitum obtinebit: eo tamen salvo, ut si actor excommunicatus sit publicè, & hoc iudex noverit, & quodcumque (etsi de hoc reus non excipiat) iudex ex officio suo actorem repellere non postponat.

CAP. II.

Exceptio res iudicate per ecclesiasticum iudicem admitti debet in foro seculari, & e converso. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Cum quidam seculares iudices (dum coram eis excipitur de re per ecclesiasticum iudicem iudicata, in casu, quoad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de iure) reculerent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis ecclesiasticæ & contemptum Decernimus ut per censuram ecclesiasticam ab iniquitate coercerentur hujusmodi, & ad admittendum exceptionem eandem [subiactis de jure debet admitti] à locorum ordinariis compellantur.

Similiter ecclesiastici iudices [si coram ipsis excipiatur de re per secularem iudicem iudicata] exceptionem ipsam admittant, in iis, quæ animarum periculum non inducunt: per superiores suos [nisi fecerint] animadversione debita castigandi.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

In præscriptionibus sufficit bona fides, ubi ius commune.

a De intellectu vide Cotarruv. in cap. quamvis, de pac. lit. 6. in 3. par. relictio. 43. & Lud. Gom. in reg. cancellaria, de annuali possessione. quest. 44. b al. & communionis. c sed si ultimus dies esset. r. r. r. an casu inter octo esset computandus. docet Fel. in cap. fin. de except. d Not. quod non sequitur, iste est publicè excommunicatus, ergo iudex scit. Vide & notandum. 2. q. 1. Anob. Font. e vide Dec. in c. parati, de appell.

Bece 3

vel presumptio non est contra prescribentem, alius debet allegari titulus, & probari: nisi sit prescriptio, cujus contrarium non extat memoria. h. d. Iean. And.

Bonifacius VIII.

Epis copum, qui ecclesias, & decimas, quas ab eo repetit, proponit (licet in tua sint constituta: dicecisi) se legitime prescripsisse, allegare oportet (cum jus commune contra ipsum faciat) huiusmodi prescriptionis titulum a, & probare. Nam licet ei qui rem prescribit ecclesiasticam, si sibi non est contrarium jus commune, vel contra eum presumptio non habeatur, sufficiat bona fides, ubi tamen est ei jus commune contrarium, vel habetur presumptio contra ipsum, bona fides non sufficit, sed est necessarius titulus, qui possessori causam tribuat prescribendi. Nisi tanti temporis allegatur prescriptio, cujus contrarii memoria non existat.

CAP. II.

Privatus ipso jure, vel per sententiam, boni, qua tenet à Romana, vel ab aliis ecclesiis, illa minori spacio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non prescribit. Filii autem hereticorum, qui catholici putabatur, bona paterna contra Romanam & alias ecclesias prescribunt spacio quadraginta annorum: & idem in extraneis. Iean. And.

Idem.

Si qui b (exigentibus culpis, vel excessibus ab eisdem commissis) bonis quæ à Romana, vel ab aliis tenent ecclesiis, sint per sententiam, vel ipso jure privati: statim, ut in apprehendis, vel occupandis, postea quancumque bonis eisdem, nullus [licet leges humane super hoc alia tempora statuere videantur] ipsis ecclesiis temporis lapsus obstat, nisi contra ipsam Rom. ecclesiam centenaria, vel contra ecclesias alias quadragennaria prescriptio legitime sit completa. Si post mortem hereticorum [qui dum viverent, catholici putabantur] bona ipsorum à catholicis eorum filii, vel nepotibus, aut extraneis quibuscumque, spacio XL. annorum fuerint bona fide possessa: sancimus eos, super bonis huiusmodi [etiam si ad Romanam pervenire deberent ecclesiam] in hoc casu non esse ulterius molestandos: quanquam illi, quorum bona fuerant, nunc detegantur heretici extitisse.

DE SENTENTIA ET RE IUDICATA.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Iudex, qui contra iustitiam, & contra conscientiam aliquid in iudicio fecerit in gravamen partis, per gratiam, vel per sordes, condemnandus est parti lesa in estimationem litis, & per annum est suspensus & perpetuus, si medio tempore ingerat se divini, nisi Papa eum ipso dispenset. Iean. And.

Innocentius IV. in concil. Lugdunen.

Cum æterni tribunal iudicis illum reum non habeat, quem iniuste iudex condemnat, testante propheta: nec damnabit eum, cum iudicabitur ille: Caveant ecclesiastici iudices, & prudenter attendant, ut in causarum processibus nil vindicet odium, vel favor usurper, timor exulet, præmium aut expectatio præmiis iustitiam non evertat, sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus quæ in causis agenda fuerint, præsertim in concipiendis sententiis & ferendis, præ oculis habeant solum Deum: illius imitantes exemplum, qui querelas

a An sufficiat titulus putativus, docent Abb. & Fel. in c. de quarta. & in c. audita. de preser. b De intellectu. Iean. Fab. in suis. de usu & rebus suis.

populi tabernaculum ingressus ad Dominum referentur, ut secundum ejus imperium iudicaret. Si quis autem iudex ecclesiasticus, ordinarius, aut etiam delegatus, suam suam prodigios, & proprii peccator honoris, contra conscientiam, & contra iustitiam, in gravamen partis alterius in iudicio quicquam fecerit per gratiam, vel per sordes, ab executione officii per annum noverit se suspensus, ad estimationem litis parti, quam læserit, nihilominus condemnandus. Sciturus, quod si suspensione durante damnabiliter ingererit se divinis, irregularitatis laqueo se involvet, secundum canonicas sanctiones: à qua non nisi per summum Pontificem potest liberari, salvis aliis constitutionibus, quæ iudicibus malis iudicantibus penas ingerunt & infligunt. Dignam est enim, ut qui in tot præsumit offendere, poena multiplici castigetur.

CAP. II.

Papa Imperatorem deponere potest ex causis legitimis, h. d. secundum Paulum.

Idem sacro presente concilio, ad memoriam sempiternam.

Ad Apostolicæ dignitatis & infra. Sane cum dum guerrarum commotio nonnullas professionis Christianæ provincias diutius afflixisset, nos ad fraternitatem præcipuum Principem secularium, huiusmodi dissolutionis & tribulationis auctorem, à felicis recordationis Gregorio Papa IX. prædecessore nostro, pro suis excessibus a thematis vinculo inmodatum, speciales nuncios, & magna auctoritatis viros, videlicet venerabiles fratres P. Alaba. & Hu. b Sabin. Episcopos, ac dilectum filium Gulielmum Basilicæ XII. Apostolorum Presbyterum Crisostomum, qui salutem zelabantur ipsius, dumtaxat delinquentis: facientes sibi proponi per ipsos, quod nos & frater nostri (quantum in nobis erat) pacem & per omnia se eum habere, nec non cum omnibus hominibus, optabimus, parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mendo etiam universo. Et quia prælatorum, clericorum, omniumque aliorum quos detinebat captivos, & omnium tam clericorum, quam laicorum, quos ceperat in galeis, rostratio, poterat esse pacis plurimum inductiva: eum ut illos restitueret (cum hoc idem, tam ipse, quam sui nuncios, antequam ad apostolatus vocati essemus officium, promississent) rogari & peti ab ipso fecimus per eosdem ac proponi insuper, quod si idem pro nobis parati esset audire, & tractare pacem, ac etiam audire satisfactionem, quam facere Princeps vellet de omnibus, per quos erat vinculo excommunicationis astrictus: & aliter præterea, quod si ecclesia eum in aliquo contra debitum læserat (quod non credebatur) parati esset restituere, ac in statum debitum reformare. Et si daret ipse, quod in nullo contra iustitiam læserat ecclesiam, vel quod nos eum contra iustitiam læsissemus, parati eramus vocare Reges, & Principes, tam ecclesiasticos, quam seculares ad aliquem tutum locum, ubi per se, vel per solennes nuncios conveniret: si eum læserat ecclesia de consilio concilii sibi satisfacere, si eum læsisset in aliquo, ac revocare sententiam, si quam contra ipsum iniuste tulisset, & cum omni mansuetudine & misericordia (quantum eum Deo & honore suo fieri poterat) recipere de injuriis & offensis ipsi ecclesie, inique per eum irrogatis, satisfactionem ab eo volebat, & omnes amicos suos sibi que adhaerentes, in pace potestate, plenaque securitate gaudere, ut nunquam hæc occa-

a Vid. de me. fide. de. excom. missi. Et quid sit irregularitas, & unde suspensio arguatur, De. b G. e. vid. spe. in. de. comp. vid. ad. 6. v. & Fel. in. c. cum. sit. de. for. comp. d. in. quod. dam. man. sc. de. fidei. hæc. duo. verba. contra. debitorum. e. conveni. rent. f. al. ab. ipso. g. vid. e. mutare. 6. q. 1. tamen. & l. si. aut. h. si. ff. de. arb. & Bar. in. l. si. ff. de. verb. obi. Font. 1002

